

Bog anmeldelse.

Cordt Trap: Grundrids af Finansvidenskaben. Kbhvn.,
Vilhelm Trydes Forlag. 1895. (143 S.),

Denne Bog er skreven for at benyttes som Lærebog for Elever i Officersskolens Stabsklasse, i hvilken de nationaløkonomiske og statistiske Fag maa doceres i stor Kortfattethed. Det er derfor en meget vanskelig Opgave, der har foreligget Forfatteren, idet han paa mindre end halvandet Hundrede Sider har skullet give en fuldstændig Fremstilling af Finansvidenskaben.

Man kunde tænke sig denne Opgave løst paa to forskellige Maader, idet Vægten kunde lægges paa Fremstillingen af Systemets Grundtanker med Tilside-sættelse af dets Udformning i Enkeltheder, eller det kunde tilstræbes at give et Resumé, i hvilket de bredere Udviklinger maatte vige af Hensyn til den størst mulige Fuldstændighed. Ingen af disse Metoder har absolute Fortrin, og begge rumme de deres Farer; den første aabner størst Mulighed for en interessant og fængslende Fremstilling, men havner lettest i Abstraktion og Tomhed; den anden har sin Styrke i det positive Indhold, sin Fare deri, at Kortfattetheden kan udarte til Tørhed og Skematisme; det maa afhænge af Formaalet og af Forfatterens Egenskaber, hvilken Fremstillingsform der bør vælges; den fore-

Bog anmeldelse.

Cordt Trap: Grundrids af Finansvidenskaben. Kbhvn.,
Vilhelm Trydes Forlag. 1895. (143 S.),

Denne Bog er skreven for at benyttes som Lærebog for Elever i Officersskolens Stabsklasse, i hvilken de nationaløkonomiske og statistiske Fag maa doceres i stor Kortfattethed. Det er derfor en meget vanskelig Opgave, der har foreligget Forfatteren, idet han paa mindre end halvandet Hundrede Sider har skullet give en fuldstændig Fremstilling af Finansvidenskaben.

Man kunde tænke sig denne Opgave løst paa to forskellige Maader, idet Vægten kunde lægges paa Fremstillingen af Systemets Grundtanker med Tilside-sættelse af dets Udformning i Enkeltheder, eller det kunde tilstræbes at give et Resumé, i hvilket de bredere Udviklinger maatte vige af Hensyn til den størst mulige Fuldstændighed. Ingen af disse Metoder har absolute Fortrin, og begge rumme de deres Farer; den første aabner størst Mulighed for en interessant og fængslende Fremstilling, men havner lettest i Abstraktion og Tomhed; den anden har sin Styrke i det positive Indhold, sin Fare deri, at Kortfattetheden kan udarte til Tørhed og Skematisme; det maa afhænge af Formaalet og af Forfatterens Egenskaber, hvilken Fremstillingsform der bør vælges; den fore-

skrevne Begrænsning gør et Valg nødvendigt, og naar Forfatteren har truffet dette, er det af en saa principiell Betydning for Fremstillingen, at han har Krav paa at se sit Arbejde bedømt paa Grundlag deraf.

Naar Forfatteren her har valgt en resumerende Fremstilling, er det i god Overensstemmelse med Bogens Formaal og hans egne Forudsætninger. Hvor det gælder om at skabe en kortfattet Lærebog til Brug for modne Elever, er Paavisningen af Principernes Udfoldning, af deres Anvendelse i det konkrete, af større Betydning end den mere indgaaende Dvælen ved Hovedtankerne; disse tilegnes af udviklede Elever forholdsvis let gennem den mundtlige Undervisning, hvorimod det, der i boglig Form er Brug for til Støtte for Hukommelsen, er det i Grundrids udførte System, fremstillet paa en saadan Maade, at den principielle Begrundelse overalt bliver tilstrækkelig tydelig antydet; der udfordres af den, der skal skille sig godt fra et saadant Arbejde, megen Belæsthed, fuld Fortrolighed med Æmnets Detailler, Grundighed og Upartiskhed, netop Egenskaber, om hvis Tilstedeværelse hos Forfatteren hans tidligere smukke Arbejder have baaret Vidne.

Bedømmes det foreliggende Arbejde udfra det angivne Synspunkt, maa det siges at være endog ualmindelig vellykket.

Forfatteren har heldig undgaaet at blive tør og skematisk; hvad han i denne Henseende har ævnet, vil man bedst faa Forstaaelsen af ved at sammenligne Bogen med et fremmed Arbejde af tilsvarende Omfang som Bischoffs *Katechismus der Finanzwissenschaft*; medens dette iøvrigt fra visse Synspunkter med en ubestridelig Dygtighed udarbejdede Værk fortaber sig

saaledes i Systematik og Definitioner, at det bliver uanvendeligt udenfor ganske specielle Formaal, er Hr. Traps Bog i bedste Forstand velskreven og letlæselig; Fremstillingen gør helt igennem et fyldigt og samlet Indtryk, og dog har Forfatteren formaaet næsten overalt at naa ud i Periferien og at drage et efter Omstændighederne forbavsende stort positivt Stof ind under sin Behandling.

Efter en Indledning, der beskæftiger sig med forskellige formelle Spørgsmaal, saaledes Budgetvæsenets Ordning, gaar Forfatteren over til en ganske kort Behandling af Statsudgifterne, hvorunder han bl. a. kommer ind paa Spørgsmaalet om det rette Princip for Fastsættelsen af Embedslønninger og paa Forskellen mellem produktive og uproduktive Udgifter. Derefter følger Bogens Hovedæmne, Statens Indtægter. Disse behandles i to Hovedgrupper: ordentlige og overordentlige Indtægter. De ordentlige deles i Indtægter af Erhvervsvirksomhed, Gebyrer og Skatter, de overordentlige i Indtægter ved Forbrug af Formue og ved Stiftelse af Gæld. Indtægterne af Erhvervsvirksomhed behandles under tre Grupper: Indtægter af Domæner, af industrielle og kommercielle Foretagender og af Trafikmidlerne. Forfatteren har saaledes, som de fleste moderne Forfattere, opgivet den gamle kameralistiske Inddeling af Erhvervsindtægterne i Indtægter af Erhverv, som Staten driver i Konkurrence med Private, og Indtægter af monopoliserede Statserhverv, Regaler. Hovedsynspunktet bør ogsaa være, om Erhvervet drives i Beskatningsøjemed eller ikke; de tidligere saakaldte Finansregaler, f. Ex. Salt- og Tobaksregalerne, der havde et rent Beskatningsformaal, maa derfor, som

iagttaget af Forfatteren, behandles under Forbrugs-skatte, hvorunder de materielt henhøre; Regaliser-ingen repræsenterer kun Spørgsmaalet om Beskatning-ens Form.

Det er ligeledes utvivlsomt korrekt, at Møntregalet, der ogsaa i ældre Fremstillinger stedse henførtes under de monopoliserede Statserhverv, af Forfatteren omtales under Gebyrer; der ligger deri en Anerkendelse af, at Møntvæsenet overtages af Staten, ikke af blotte Hen-sigtsmæssighedsgrunde, men fordi det i sig rummer en egenlig Statsopgave. Derimod er Forfatterens Definition af Slagskatten, hvorefter denne skulde være Forskellen mellem Møntens og Møntstoffets Værdi, næppe hold-bar. Slagskatten er det Gebyr, der betales for Metal-lets Udmøntning, og saaledes en til Udmøntningsretten knyttet Indtægt; Slagskatten som Indtægtskilde maa imidlertid ikke sammenblandes med en anden med Møntregalet forbunden Indtægtskilde, nemlig Adgangen til at slaa slet Mønt. At opkræve Slagskat og at slaa slet Mønt er to grundforskellige Operationer, der kun have det ene fælles, at de kunne tjene til Berigelse for Statskassen; iøvrigt gaa deres Virkninger i diame-tralt modsatte Retninger; Slagskatten virker til at sænke Prisniveauet, den slette Mønt til at hæve det; Slagskatten optræder nemlig som en Hindring for Møntmængdens Forøgelse, idet der ikke vil blive ud-møntet, før Mønterne have naaet en saa høj Værdi, at denne dækker baade Metalanskaffelsen og Udmønt-ningsomkostningerne inklusive Slagskatten; Slagskatten vil derfor forhøje Møntens Værdi og følgelig fremkalde et lavere Prisniveau. Den slette Mønts Fremkomst vil derimod ske ved Statens eget Initiativ, og den vil

blive kastet ud i Markedet under Hensyn til det Omfang, i hvilket Staten ønsker at skaffe sig Indtægt ad denne Vej; er Staten derfor først kommen ind paa at slaa slet Mønt, vil den i Almindelighed ogsaa forøge Møntmængden stærkt; og da Metalindholdet er reduceret, vil Møntens Værdi lidt efter lidt falde, saaledes at der indtræder et højere Prisniveau. Det er herefter ganske urigtigt, naar Udstedelsen af uindløselige Statspapirspenge — som det ret hyppigt sker — betegnes som ensbetydende med Opkrævningen af en Slagskat paa 100 pCt.; ved Opkrævning af en saadan Slagskat ville Priserne kunne gaa ned indtil det halve; ved Emission af Papirspenge ville de derimod som bekendt kunne bringes til at stige ubegrænset.

Afsnittet om Beskatningen indeholder en klar og instruktiv Oversigt over almindelige Skattespørgsmaal, deriblandt Spørgsmaalet om den retfærdige Fordeling, i hvilket Forfatteren, som det vil være bekendt fra en for kort Tid siden her i Tidsskriftet ført Diskussion, nærmest staar paa Evnetheoriens Standpunkt; derefter en Sammenligning mellem direkte og indirekte Skatter og endelig en omhyggelig, delvis endog ret indgaaende, Fremstilling af de enkelte Skatter. — I Afsnittet om Arvebeskatningen, som iøvrigt er Genstand for en forholdsvis udførlig Omtale, burde Forbindelsen mellem Begrundelsen af denne Skat og Spørgsmaalet om Arvs Berettigelse overhovedet, have været fremdraget; den af Forfatteren udtalte Tanke, at Arveskatten rammer alle de Indtægter, som, efter at være slupne lempeligt igennem den øvrige Beskatning, have opsamlet sig til Formue, synes derhos noget uklar og vildledende. — Forfatteren erklærer under Omtalen af Transport-

skatterne med en kategorisk Bestemthed, der dog maaske bør skrives paa Kortfattethedens Regning, Skat paa Persontrafiken for heldig. Denne Opfattelse er næppe forsvarlig, og synes iøvrigt ogsaa at være i Strid med Forfatterens egne Anskuelser om den rette Tarifpolitik, saaledes som disse komme til Orde i Afsnittet om Statens Indtægter af Trafikmidlerne.

I Afsnittet om de overordentlige Statsindtægter skænker Forfatteren Spørgsmaalet om, hvorvidt en Udgift bør dækkes ved Skat eller ved Laan, en længere Undersøgelse, og behandler derefter med megen Kyndighed de vigtigste Spørgsmaal i Statsgældslæren. — Forfatteren benytter Udtrykkene Finansgæld og Forvaltningsgæld som Betegnelse for Begreber indenfor Kategorien: den svævende Statsgæld; dette er forsaavidt mindre heldigt, som andre Forfattere have gjort en anden og betydningsfuldere Brug af de nævnte Ord som Udtryk henholdsvis for den Gæld, der stiftes som almindeligt finansielt Hjælpemiddel for Staten, og den Gæld, der opstaar for Staten som Følge af de af den overtagne Forvaltningsvirksomheder. Brugte i denne Betydning ville Udtrykkene Finansgæld og Forvaltningsgæld egne sig til at afløse de mindre betegnende Udtryk henholdsvis konsolideret og svævende Gæld, fra hvilke Begreber de iøvrigt, hvad Indholdet angaar, ikke fjærne sig meget.

I et Slutningsafsnit behandles endelig nogle Hovedspørgsmaal vedrørende det kommunale Finansvæsen, og der er saaledes næppe noget under Finansvidenskaben henhørende Spørgsmaal af nogen Betydning, der lades upaaagtet af Forfatteren.

Fremstillingen er gennemført med videnskabelig Ind-

sigt; et betydeligt Arbejde er nedlagt i de skarpe og klare Definitioner; Sproget er helt igennem meget soigneret. Bogen vil ikke blot kunne gøre Fyldest i det specielle Øjemed, i hvilket den er udarbejdet, og som et fortræffeligt Repetitorium for de statsvidenskabelige Studerende; den vil kunne læses med udmærket Udbytte i langt videre Kredse.

J.-C.
